

Luontoselvitys Äänekosken Mörtinrannassa

Tämä luontoselvitys on tehty Äänekosken kaupunkin toimeksiannosta asemakaavamuutosta varten. Kaavatyön tarkoituksena on liittää osa Autionpuiston alueesta Mörtinrannan asemakaavaan uusia pientalotontteja varten. Selvityksessä on pyydetty kartoittamaan alueella olevat liito-oravien elinpiirit sekä mahdolliset muut huomionarvoiset kohteet.

Kuva 1. Selvitysalueen sijainti.

Alueen rajaus:

Selvitysalue sijaitsee Äänekoskella (kuva 1) taajama-alueella rajautuen lännessä Äänejärven Häränvirtaan ja idässä Ääneniementiehen ja Johannanranta-nimiseen tiehen (kuva 2). Alueen eteläosassa aluetta rajaa sähkölinja. Selvitysalue on kooltaan n. 4 ha.

Selvityksen teko-aika:

Maastokartoitus 17.6.2017, raportti 30.6.2017

Selvityksen tekijä:

Agriborealis osk./Noora Vartija, FM biologi

Kuva 2. Selvitysalueen raja (varjostettu), ja havaitut liito-oravan papanapuut (punainen piste), kolopesät ja pöntöt (sininen piste) sekä risupesä (vihreä piste). Nro 1 = kolopuukoivu, jossa myös papanoita. Nro 2 = kuusi, jolla runsaimmin papanoita. Nro 3 = Lehtolaikku, karkea raja.

Maastokartoitus ja havainnot

Maastokartoitus tehtiin 17.6.2017 kulkemalla alue jalkaisin kauttaaltaan läpi. Kartoitus keskittyi liito-oravan elinpiiriin havainnoimiseen. Alueelta tarkistettiin kaikkien varttuneiden kuusien sekä kaikkien haapojen tyvet liito-oravan jätöksien osalta. Maastokäynnillä etsittiin aktiivisesti myös kolopuita ja risupesä, joita liito-orava käyttää pesimis- ja levähdyspaikkoina.

Papanapuita löydettiin selvitysalueelta yhteensä 21. Puut on merkitty kartalle kuvaan 2 punaisin pistein. Papanahavainnot keskittyvät selvitysalueen pohjoisosaan sekä etelä-kaakkoisosaan, joissa on liito-oravan suosimaa kuusivaltaista vanhempaa metsää.

Papanalöydökset olivat kuusien tyvillä (kuva 3) yhtä poikkeusta lukuun ottamatta. Selvitysalueen pohjoisosassa lähellä leikkikenttää on järeä koivu, jossa on kolopesä. Kolopuu on merkitty kuvaan 2 numerolla 1. Tämän koivun alta löytyi muutamia aivan tuoreita papanoita. Lisäksi rannan tuntumassa on järeä harmaaleppä, johon on kiinnitetty linnunpönttö, sekä toinen koivu, jossa on kolopesä. Näiden rannan puiden tyviltä ei kuitenkaan papanoita nyt löytynyt. Kolopuut sekä pönttöpuu on merkitty kuvaan 2 sinisin pistein.

Määrällisesti eniten papanoita löytyi pohjoisosan kuusikosta, jossa papanoita oli puiden tyvillä muutamista n. kymmeneen papanaan, ja yhden kuusen tyvellä muutamia kymmeniä (kuva 2, nro 2). Etelä-kaakkoisosan metsikössä papanoita oli puiden tyvillä vain yksittäisiä tai muutamia.

Kuva 3. Liito-oravan papanoita selvitysalueen pohjoisosassa olevan kuusen juurella.

Metsiköt, joista liito-oravan papanoita nyt löytyi, ovat tyypiltään lehtomaista kangasta ja paikoin lehtoa. Selvitysalueen eteläosassa havaittujen papanapuiden läheisyydessä on rehevä lehtolaikku, jossa kasvaa mm. metsäkurjenpolvea, alvejuuria, metsätähteä, käenkaalia ja oravanmarjaa, sekä pensaskerrossessa punaherukkaa, tuomea, pihlajantaimia sekä vaateliasta lehtopensaslajeja, lehtokuusamaa (kuva 4). Lehtolaikku on merkitty kuvaan 2, mutta rajaus kartalla on karkea. Sähkölinjan viereen rantaa kohti edetessä jää lehtipuustoinen alue, jota liito-orava voi käyttää ruokailupaikkana.

Kuva 4. Lehtokuusama.

Mörtinranta-tien asuinkiinteistöjen ja rannan välinen rinnekaistale on harvaa mäntymetsää, joka ei ole liito-oravalle optimaalisinta elinpiiriä. Rannan kolo- ja pönttöpuut ovat melko suojaattomia ilman ympäröivää puustoa, ja pesät siten alttiita säänvaihteluille ja pedoille.

Suosituks

Liito-orava on luontodirektiivin liitteessä IV(a) mainittu laji, joka tarkoittaa sitä, että sen pesimis- ja levähdyspaikkoja ei saa hävittää tai heikentää. Tämä tarkoittaa sitä, että liito-oravan käyttämää pesäpuuta ei saa kaataa, ja pesäpuun ympärille tulee jättää riittävästi sitä suojaavaa puustoa. Myöskään liito-oravan liikkumismahdollisuuksia lisääntymis- ja levähdyspaikalta toiselle ei saa heikentää niin, että lisääntymis- ja levähdyspaikan käyttö tulee mahdottomaksi. Liito-orava tulee toimeen myös asutuksen läheisyydessä, kunhan alueella säästetään riittävästi sopivia puita pesimistä, ruokailua ja liikkumista varten.

Selvitysalueelta löytyi selkeästi käytössä oleva liito-oravan elinpiiri. Alueen pohjoisosassa on järeä kolopuukoivu. Papanoita oli puun tyvellä nyt vain muutamia, mutta kolo on erittäin sopiva liito-oravan pesäkoloksi. Liito-orava käyttää vuoden aikana useita pesiä (kolot, risupesät, pöntöt) (Hanski 2016), joten sama pesäkolo ei ole aina käytössä. Kyseinen kolopuu tulee säästää. Samoin tulee säästää riittävästi kolopuuta ympäröivää puustoa, varsinkin läheiset tiheäoksaiset järeät kuuset. Pohjoisen osan kuusikossa lähellä asuinkiinteistöjä papanahavaintoja on tiheässä, mutta papanoita havaittiin melko vähän, n. 10/puu. Yhden kuusen tyveltä niitä löytyi enemmän, joitakin kymmeniä. Kuusikkoalue on liito-oravan käyttämä pesimis- ja levähdyspaikka, vaikka risupesää tai kolopuuta ei kuusikosta löytynytkään.

Myös selvitysalueen etelä-kaakkoisnurkkauksesta löytyi useita papanapuita. Alueella on myös ainakin yksi risupesä kuusessa (kuva 2, vihreä piste). Lehtomainen metsikkö on mitä todennäköisimmin liito-oravan käyttämää pesimis- ja levähdysaluetta, jonka käsittelyssä tulee noudattaa siitä annettua ohjeistusta. Alueella suositellaan säästettäväksi järeät lehtipuut kuten haavat, koivut, raidat ja harmaalepät. Myös rehevä lehtolaikku suositellaan säästettäväksi paitsi liito-oravan ruokailupaikkana, myös luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi.

On huomattava, että tämä liito-oravaselvitys on tehty kesäkuussa. Parhain ajanjakso liito-oravakartoituksille on huhti-toukokuussa, kun papanat on erottuvat maastossa helpoimmin.

LÄHTEET

Hanski, I.K. 2016. Liito-orava. Biologia ja käyttäytyminen. Metsäkustannus Oy.

*Karttakuvat sisältävät Maanmittauslaitoksen Maastotietokannan 06/2017 aineistoa.

Valokuvat © Noora Vartija